

Norad

Direktoratet for utviklingssamarbeid
Norwegian Agency for Development Cooperation

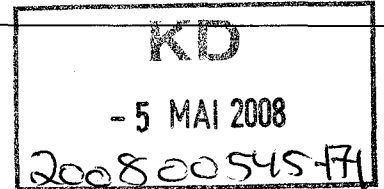
Postadresse/ Postal address: Pb. 8034 Dep, NO-0030 OSLO, Norway
Kontoradresse/ Office address: Ruseløkkveien 26, Oslo
Telefon/ Telephone: +47 22 24 20 30 Faks/ Fax: +47 22 24 20 31
postmottak@norad.no, www.norad.no
Bankgiro/ Bankaccount: 6345.05.03012

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Arkivkode/ File no: 008 Vår ref./ Our ref.: 0800194-2

Deres/Dykkar ref./ Your ref.: Vår saksbeh./ Enquiries: Jarle Tommy Bjerkholt

Dato/ Date:
2.4.2008

Innstillingen fra Stjernø-utvalget NOU:3 Sett under ett – Høringsuttalelse fra Norad

Innledning

Norad viser til brev av 28.01.2008 angående høring av Stjernø-utvalgets innstilling. Norad er blant en rekke andre institusjoner anmodet av Kunnskapsdepartementet om å uttale seg om Stjernø-utvalgets innstilling. Utvalgets mandat er å vurdere den videre utviklingen av norsk høyere utdanning i lys av samfunnets behov og vurdere tiltak for å bedre norsk høyere utdanning og forskning i et tidsperspektiv på ti til tjue år.

I oversendelsesbrevet ber Kunnskapsdepartementet høringsinstansene spesielt om å kommentere utvalgets situasjonsbeskrivelse og forståelse av utviklingstrekk og hovedutfordringer i norsk høyere utdanning. Spørsmålet om nasjonal styring i forhold til institusjonenes autonomi bes også kommentert særskilt.

Norad har som finansør av utviklingsforskning og norske universiteters bilaterale og multilaterale samarbeid med tilsvarende institusjoner i Sør bred kontakt med høyere utdanning og forskningsinstitusjoner i Norge. Vi har derfor valgt å konsentrere vår uttalelse om forhold som er av betydning for den internasjonale dimensjon i norsk høyere utdanning og forskning. Norad ønsker ikke å kommentere kvaliteten i profesjonsutdanningene spesielt selv om vi erkjenner at profesjonsutdanningsinstitusjoner vil kunne spille en stadig større rolle for bærekraftig samfunnsbygging i Sør.

Stjernø-utvalgets beskrivelse av situasjonen i norsk høyere utdanning og forskning

Norad er enig i store deler av den situasjonsbeskrivelsen utvalget legger til grunn for sin analyse og sine forslag til løsninger. Vi er enige i at det er en fare for fragmentering av forskningsmiljøene og at det er nødvendig å sørge for at forskningsmiljøene overskrider et visst minimumsantall personer (kritisk masse) for å få den nødvendige kvalitet og dynamikk. På generelt grunnlag er det imidlertid uomtvistelig behov for å bygge robuste miljøer innen sektoren som er i stand til å møte endringene i behov på en fleksibel måte. Smale miljøer med svak finansiering og usikker rekruttering gir stor sårbarhet og er et dårlig grunnlag for et sterkt fagmiljø, utvikling av en kritisk masse og for sikring av kvalitet innen utdanning og forskning.

Norad savner imidlertid en grundigere gjennomgang av de utfordringer norsk høyere utdanning og forskning står ovenfor i et internasjonalt perspektiv, og særlig i forhold til land i Sør. Vi regner med at dette er gjenstand for en grundigere vurdering i den internasjonaliseringsmeldingen som Kunnskapsdepartementet for tiden arbeider med. Norad, og bistandsforvaltningen for øvrig, er avhengig av sterke utdannings- og forskningsmiljøer i Norge som bidrar med ny kunnskap gjennom forskning, er systemkritisk, bidrar med kompetente personer til ulike oppdrag for forvaltningen og som utdanner kompetente personer til stillinger i forvaltningen.

Stjernø-utvalgets analyse og forslag til løsninger

Stjernø-utvalget påpeker at dagens system ikke gir en tilfredsstillende effekt med hensyn til arbeidsdeling mellom institusjonene. Det beskriver et scenario hvor utviklingen fram mot 2020 gjør norske høyere utdanningsinstitusjoner mindre interessante som samarbeidspartnerer for institusjoner i andre land og vertsinstitusjoner for utenlandske studenter. Videre at norsk høyere utdanning blir hengende etter i den internasjonale utviklingen. Om en slik utvikling skulle finne sted vil det være meget alvorlig. Utvalget viser i stor grad til dagens ordning med "opptrykk" til universitet og finansieringssystemet for sektoren som hovedårsakene til en slik utvikling.

Stjernø-utvalget mener at løsningen på problemene som drøftes er sammenslåing av høyere utdanningsinstitusjonene til 8-10 flercampusuniversiteter med tyngdepunkt i ulike deler av landet. Utvalget foreslår ikke å gjøre noe med det de selv ser som årsakene til problemene, men heller akselerere prosessen med å gjøre "alle" høyere utdanningsinstitusjoner om universiteter. Norad vil uttrykke bekymring for den måten utvalget foreslår å gjennomføre denne endringsprosessen på.. Norad mener at ved å overlate problemene med hensyn til dimensjonering av ulike utdanninger, hvor disse skal lokaliseres etc. til institusjonene, er det fare for å skape langvarige og ressurskrevende interne stridigheter. Dette vil trekke fokus og ressurser bort fra kvalitet i utdanning og forskning. I neste omgang kan dette ha en negativ innvirkning på institusjoners samarbeid med Sør.

Internasjonalisering

Utvalget ble bedt om å vurdere tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler legger til rette for fortsatt økende internasjonalt samarbeid innenfor høyere utdanning og forskning. Norad støtter de fleste av utvalgets synspunkter mht til beskrivelse av nå-situasjonen, behovet for å drøfte hva man ønsker å oppnå og at adekvate strategier er mangelfulle på en del områder. Vi synes imidlertid ikke at utvalget bidrar i tilstrekkelig grad med tiltak for å styrke samarbeid Nord-Sør. Globaliseringen får stadig økt betydning og sentrale spørsmål i samfunnsutviklingen må sees i et helhetlig perspektiv for at de skal være meningsfulle - jfr. bl.a. miljø, klima og migrasjon. Høy kvalitet på forskning og samfunnsanalyser forutsetter derfor økt forståelse og innsikt i globale prosesser, herunder samfunnsutviklingen i Sør. I et slikt perspektiv bør samarbeid med Sør og Nord-Sør dimensjonen være viktige indikatorer for kvalitet innen forskning og høyere utdanning.

Kvalitetsreformen i høyere utdanning uttrykte klare forventninger til sektorens engasjement innen internasjonalisering. Norge har gjennom Bologna-prosessen og gjennom UNESCO/OECD vært pådrivere og blant de "beste i klassen", men en sterkere tilrettelegging for samarbeid innen utdanning og forskning Nord-Sør og Nord-Sør-Sør etterlyses. Norske universiteter og høyskoler har i flere tiår vært engasjert innen utdanning og forskning i Sør, og dette skyldes ofte idealister. Det er imidlertid et tankekors at finansielle rammer, incentiver og karrierestige innen akademia ikke belønner engasjement i Sør i takt med det som sies i offentlige dokumenter/utredninger og i taler. Kvalitet innen norsk høyere utdanning og forskning måles internasjonalt/globalt og samarbeid Nord-Sør vil være en viktig indikator i denne sammenheng. Norad er av den oppfatning at det gjenstår et stykke arbeid på dette feltet. Universiteter og høyskoler har et tredelt mandat; 1) utdanning, 2) generere ny kunnskap, og 3) samfunnsmandatet (politisk, økonomisk, kulturelt og sosialt). Dagens samfunnsmandat har et nedslagsfelt langt utover Norge og Europa, det inkluderer også landene i Sør, ny struktur og ny finansieringsmodell må etter Norads oppfatning ta høyde for dette.

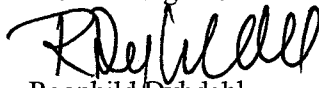
Finansieringssystemet

Dagens finansieringsmodell har hatt klare negative virkninger i forhold til institusjonenes "interesse" for samarbeid med Sør. Dette skyldes at programmene for samarbeid med Sør, e.g.

NOMA og NUFU, forutsetter en egeninnsats fra institusjonene. Deres bidrag til utdanning i Sør gir i meget begrenset omfang utslag i dagens modell, med unntak av eventuelle publikasjoner, og solidarisk innsats blir dermed mindre interessant. Institusjonene ønsker at samarbeid innen utdanning og forskning i Sør skal oppmuntres også gjennom økonomiske incentiver.

Utvalgets forslag om mer langsiktighet i finansieringen av institusjonene er interessant og kan gi mer forutsigbarhet for institusjonene og bedre styringsmuligheter for departementet. Likeledes tror vi at forslaget om et redusert fokus på produksjon og dreining mot mer strategiske bevilgninger til forskning og undervisning kan styrke institusjonenes mulighet til å samarbeide med institusjoner i Sør. En forutsetning er imidlertid at Kunnskapsdepartementet legger dette inn som en viktig arbeidsoppgave for institusjonene og som en del av innholdet i styringsdialogen mellom institusjon og departement. Det hadde imidlertid muligens vært mer hensiktsmessig styre undervisningsdelen gjennom langsiktige avtaler med institusjonene som sikret finansiering av det avtalte studietilbudet. Dette vil kunne redusere opprettelse av parallelle studietilbud og muligens kunne gi en bedre ressurseffektivitet for sektoren sett under ett.

Med vennlig hilsen

Ragnhild Dybdahl
Avdelingsdirektør

Jarle T. Bjerkholt
Seniorrådgiver